

یادبود محمد بحر

محمد بحر یک مرد ۲۴ ساله فلسطینی از شجاعیه، محله‌ای پرجمعیت در شهر غزه بود. او با سندرم داون به دنیا آمد و با اوتیسم زندگی می‌کرد، شرایطی که هم وابستگی او به خانواده‌اش را شکل داد و هم رفتار آرام و عمدتاً غیرکلامی او را تعریف کرد. دوستان و همسایگان او را به عنوان حضوری ساکت به یاد می‌آوردند که دوست داشت کنار پنجره بنشیند و زندگی خیابانی را تماشا کند، به راحتی از صداهای بلند می‌ترسید و به صدای آرامش‌بخش والدینش وابسته بود.

در منطقه‌ای که سروصدا، ترس و انفجارها امری روزمره هستند، سکوت محمد پناهگاه او بود – و مسئولیت والدینش. آن‌ها زندگی خود را صرف محافظت از او در برابر بی‌رحمی‌های جهان کردند. او سیاسی نبود؛ جنگجو نبود. او صرفاً یک انسان بود که به مراقبت و مهربانی نیاز داشت – و به طرز غم‌انگیزی، در لحظه مرگش هیچ‌کدام را نیافت.

شرایط منجر به مرگ او

در تاریخ ۳ ژوئیه ۲۰۲۴، سربازان اسرائیلی وارد شجاعیه شدند. آن‌ها با زره، تفنگ و یک سگ نظامی از واحد اوکتز آمدند. وقتی به آپارتمان خانواده بحر هجوم آوردند، محمد از ترس خشکش زد. او نمی‌توانست دستورات فریادزده‌شده را درک کند؛ به سختی می‌توانست آشوب اطرافش را پردازش کند. در عرض چند ثانیه، سربازان سگ را رها کردند. شاهدان و والدین او گزارش داده‌اند که حیوان به بازو و سینه او حمله کرد، و اتاق کوچک از فریادهای او پر شد. مادرش سعی کرد به او برسد اما توسط سربازان عقب کشیده شد، پدرش به دیوار چسبانده شد. سپس آن‌ها دستبند زده و برده شدند، و مجبور شدند خانه خود را ترک کنند در حالی که پسرشان روی زمین خونریزی می‌کرد.

برای چند روز، والدین بازداشت بودند. وقتی بالاخره آزاد شدند، از میان خیابان‌های ویران‌شده به سرعت بازگشتند و آنچه از پسرشان باقی مانده بود را یافتند: بدن در حال تجزیه، خون در شکاف‌های بتن جمع شده، بوی مرگ در جایی که او زمانی از پنجره به جهان نگاه می‌کرد. آن‌ها او را شستند و دفن کردند، بدون اینکه بتوانند در میان درگیری‌ها کمک رسمی دریافت کنند.

یک زندگی انسانی – آسیب‌پذیر، معلول، وابسته – خاموش شد و بدون ثبت یا پشیمانی رها شد.

۳. تاریخچه نگران‌کننده سگ‌ها در ارتش اسرائیل

کشته شدن محمد بحر یک رویداد منفرد نبود. این بخشی از یک الگوی نگران‌کننده است: استفاده مستند سگ‌ها توسط ارتش اسرائیل برای ارباب، آسیب‌رساندن و تحقیر فلسطینی‌ها.

- گزارش بتسلم در سال ۲۰۱۵، «وقتی سگ‌ها گاز می‌گیرند»، مواردی را فهرست کرد که در آن سگ‌های واحد اوکتز غیرنظامیان غیرمسلح، از جمله کودکان، را در عملیات دستگیری زخمی کردند. این سازمان نتیجه گرفت که این عمل به منزله رفتار ظالمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز است.
- شکستن سکوت، گروهی از سربازان سابق اسرائیلی، شهادت‌هایی منتشر کرده‌اند که توصیف می‌کنند چگونه از سگ‌ها برای ترساندن بازداشت‌شدگان استفاده شده است: به سربازان دستور داده می‌شد «بگذارید سگ‌ها به

صورتشان پارس کنند»، یا اجازه دهند حیوانات فلسطینی‌های دست‌بسته را گاز بگیرند یا بکشند.

- **هاموکد و پزشکان برای حقوق بشر-اسرائیل** شهادت‌نامه‌هایی از بازداشت‌شدگان جمع‌آوری کرده‌اند که توصیف کرده‌اند چگونه سگ‌ها به اتاق‌های بازجویی آورده می‌شدند به عنوان ابزاری برای تحقیر.
- **کمیته سازمان ملل علیه شکنجه (CAT)** و دیده‌بان حقوق بشر نگرانی‌هایی را در مورد استفاده از سگ‌ها در این زمینه‌ها ابراز کرده‌اند و هشدار داده‌اند که چنین روش‌هایی تعهدات اسرائیل تحت قوانین بین‌المللی را نقض می‌کند.

برخی شهادت‌ها صحنه‌های تحقیر را چنان شدید توصیف می‌کنند که مرز بین شکنجه فیزیکی و روانی را محو می‌کند: سگ‌هایی که مجبور به خوردن یا ادرار کردن در نزدیکی زندانیان بسته‌شده بودند، یا تظاهر به سلطه جنسی می‌کردند. اگرچه همه ادعاها نمی‌توانند به طور مستقل تأیید شوند، الگوی تحقیر و غیرانسانی‌سازی در گزارش‌های سالیان متمادی یکسان است.

در این پرتو، حمله‌ای که محمد بحر را کشت، یک استثنا نبود بلکه نتیجه وحشتناک یک عمل نهادی بود - عملی که ترس انسانی از حیوانات را برای اعمال کنترل و ترور به سلاح تبدیل می‌کند.

۴. سیستم مصونیت تحت قانون اسرائیل/نظامی

در سیستم حقوقی اسرائیل، فلسطینی‌ها عملاً هیچ راهی برای دستیابی به عدالت ندارند. تمام تخلفات ادعایی سربازان در سرزمین‌های اشغالی تحت صلاحیت دادستان کل نظامی (MAG) قرار می‌گیرد، نه دادگاه‌های غیرنظامی.

MAG به تنهایی تصمیم می‌گیرد که آیا تحقیقاتی را آغاز کند یا خیر، و تقریباً همیشه از این کار خودداری می‌کند. بر اساس آمار یش دین در سال ۲۰۲۳، از صدها شکایت فلسطینی بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳، تنها ۰.۷ درصد منجر به کیفرخواست شد. بیش از ۸۰ درصد بدون حتی باز کردن تحقیق بسته شدند.

قربانیان فلسطینی نمی‌توانند مستقیماً شکایت کیفری ثبت کنند؛ آن‌ها باید به سازمان‌های غیردولتی اسرائیلی وابسته باشند تا از طرفشان درخواست کنند. محدودیت‌های سفر، موانع زبانی و نبود شفافیت در سیستم نظامی، مشارکت را تقریباً غیرممکن می‌کند. حتی دعاوی مدنی نیز مسدود شده‌اند: اصلاحات در قانون جرایم مدنی اسرائیل (۲۰۱۲) دولت را از مسئولیت خسارات رخ داده در «مناطق جنگی» معاف می‌کند.

این معماری مصونیت به این معناست که همان نهادی که متهم به تخلف است، تصمیم می‌گیرد که آیا خودش را بررسی کند یا خیر. در مورد محمد بحر - مانند اکثر موارد دیگر - هیچ تحقیقی باز نشد، هیچ سربازی مورد بازجویی قرار نگرفت، هیچ مسئولیتی پیگیری نشد.

۵. پیامدها تحت قوانین بین‌المللی

بر اساس قوانین بشردوستانه بین‌المللی (IHL)، قوانین حقوق بشر بین‌المللی (IHRL) و اساسنامه رم دیوان کیفری بین‌المللی (ICC)، کشته شدن محمد بحر ممکن است یک جنایت جنگی و نقض جدی کنوانسیون‌های ژنو تلقی شود.

الف. کنوانسیون‌های ژنو

- مواد ۲۷ و ۳۲ کنوانسیون چهارم ژنو حفاظت از غیرنظامیان در برابر خشونت، ارباب و رفتار تحقیرآمیز را تضمین می‌کند.

- **ماده مشترک ۳** «خشونت علیه زندگی و شخص، به‌ویژه قتل به هر شکل، قطع عضو، رفتار ظالمانه و شکنجه» را ممنوع می‌کند.
- **ماده ۱۶** طرف‌ها را موظف به مراقبت از زخمی‌ها و بیمارانی می‌کند. رها کردن یک غیرنظامی معلول برای مرگ در اثر زخم‌های درمان‌نشده این وظایف را نقض می‌کند و به عنوان «قتل عمدی» تحت ماده ۱۴۷ یک نقض جدی محسوب می‌شود.

ب. **اساسنامه رم (ICC)** مواد ۸(۲)(الف)(ii) و (iii) قتل عمدی و رفتار غیرانسانی را به عنوان جنایات جنگی تعریف می‌کنند؛ ماده ۸(۲)(ب)(xxi) **توهین به کرامت شخصی** را ممنوع می‌کند. اگر ثابت شود که این عمل عمدی بوده است، رها کردن یک سگ بر روی یک غیرنظامی غیرجنگجو و امتناع از کمک، این عناصر را برآورده می‌کند. الگوهای مکرر چنین اعمالی می‌تواند آستانه جنایات علیه بشریت را تحت مواد ۷(۱)(f) و ۷(۱)(h) برآورده کند.

ج. **معاهدات حقوق بشر تعهدات اسرائیل تحت میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR)، کنوانسیون علیه شکنجه (CAT) و کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت (CRPD)** شکنجه، محرومیت خودسرانه از زندگی و تبعیض را ممنوع می‌کند. معلولیت‌های محمد به این پرونده وزن ویژه‌ای تحت ماده ۱۰ CRPD (حق حیات) و ماده ۱۵ (آزادی از شکنجه) می‌دهد.

د. **مسئولیت فرماندهی و دولت** بر اساس حقوق عرفی بین‌المللی و ماده ۲۸ **اساسنامه رم**، فرماندهان ممکن است در صورتی که از سوءاستفاده‌ها آگاه بوده یا باید آگاه می‌بودند و از پیشگیری یا مجازات آن‌ها غفلت کردند، مسئول کیفری باشند. اسرائیل به عنوان یک دولت مسئولیت اقدامات غیرقانونی و ناکامی در تحقیق را بر عهده دارد.

در مجموع، این چارچوب‌ها تردیدی باقی نمی‌گذارند که مرگ محمد بحر یک قتل غیرقانونی تحت قوانین بین‌المللی است.

واکنش بین‌المللی

خبر مرگ محمد بحر در محافل حقوق بشری و معلولیت موج ایجاد کرد.

- **سازمان بین‌المللی سندرم داون** بیانیه‌ای منتشر کرد که در آن «شوک و اندوه عمیق» خود را ابراز کرد و این حادثه را «نقض وحشتناک کرامت انسانی و حق حیات یک فرد دارای معلولیت» نامید.
- **امداد اسلامی جهانی** این قتل را «دلخراش» محکوم کرد و خواستار تحقیق بین‌المللی مستقل شد.
- **گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد حقوق افراد دارای معلولیت** به این پرونده به عنوان نمونه‌ای از آسیب‌پذیری شدید افراد معلول در مناطق درگیری اشاره کرد.
- **تحقیقات گاردین، لوموند و هآرتص** مرگ او را به تحقیق گسترده‌تری درباره استفاده ارتش اسرائیل از سگ‌های تهاجمی در مناطق غیرنظامی مرتبط کرد.

با این حال، فراتر از محکومیت، هیچ دولت یا نهاد بین‌المللی مسئولیت‌پذیری را پیگیری نکرده است. نبود عدالت این احساس را تقویت می‌کند که جان فلسطینی‌ها – به‌ویژه آسیب‌پذیرترین آن‌ها – توسط نظم بین‌المللی که ادعای دفاع از آن‌ها را دارد، محافظت نمی‌شود.

پژواک‌های تاریک‌ترین فصل‌ها

برای درک کامل وزن اخلاقی مرگ محمد بحر، باید فراتر از غزه نگاه کرد، به آینه تاریخ.

قتل یک مرد معلول که به حال خود رها شد تا بمیرد، تاریک‌ترین تاریخ‌های بشریت را به یاد می‌آورد: ایدئولوژی‌های اوژنیک که زمانی چنین زندگی‌هایی را بی‌ارزش می‌دانستند، برنامه آکسیون T4 نازی‌ها که معلولان را نابود کرد، و ظلم‌های استعماری و نژادی که تفاوت‌ها را محو کرد.

وقتی یک سرباز می‌تواند به یک سگ دستور دهد تا مردی را که حتی نمی‌تواند از خود دفاع کند، تکه‌تکه کند، همان منطق باستانی غیرانسانی‌سازی را احیا می‌کند – اینکه برخی زندگی‌ها کمتر ارزش دارند. تاریخ به ما هشدار داده است که وقتی جامعه این باور را بپذیرد، چه اتفاقی می‌افتد.

نقض امر مقدس: قانون اخلاقی یهود و ارزش زندگی

تراژدی محمد بحر همچنین به قلب اخلاقی یهودیت آسیب می‌رساند، که تعالیمش درباره تقدس زندگی از قدیمی‌ترین و بی‌چون‌وچرای تاریخ بشر است. دو اصل اساسی – پیکوآخ نفس و بتسلم الوهیم – شرایط مرگ او را نه تنها یک خشم بشردوستانه، بلکه یک توهین عمیق به قانون اخلاقی یهود می‌سازد.

پیکوآخ نفس – وظیفه نجات جان

در قانون یهود، پیکوآخ نفس بیان می‌کند که نجات یک جان تقریباً بر هر فرمان دیگری اولویت دارد. تلمود می‌آموزد: «هر که یک جان را نجات دهد، گویی کل جهان را نجات داده است.» حتی در روز سبت، که تقریباً هر کاری ممنوع است، فرد باید قانون را نقض کند تا کسی را که در خطر است نجات دهد. نادیده گرفتن یک فرد زخمی – هر فرد – نقض این وظیفه مقدس است.

سربازانی که محمد را در حال خونریزی رها کردند، نه تنها هنجارهای بین‌المللی را نقض کردند، بلکه این فرمان اصلی سنت دینی خودشان را نیز زیر پا گذاشتند. طبق پیکوآخ نفس، آن‌ها موظف بودند به او کمک کنند، زندگی او را بالاتر از هر چیز حفظ کنند. رها کردن او نه تنها یک عمل خشونت‌آمیز بود – در زبان اخلاقی یهود، این یک خیلول هاشم، توهین به نام خدا بود.

بتسلم الوهیم – به تصویر خدا

از آغاز پیدایش این اعلامیه می‌آید: «و خدا انسان را به تصویر خود آفرید.» این ایده – بتسلم الوهیم – پایه اخلاق یهود و از طریق آن، قانون مدرن حقوق بشر است. این تأیید می‌کند که هر انسان، صرف‌نظر از ملیت، ایمان یا معلولیت، کرامت الهی را در خود دارد.

رها کردن یک سگ بر روی مردی که نمی‌توانست از خود دفاع کند، به معنای انکار این تصویر بود، عملی که گویی جرقه الهی تنها در یک قوم وجود دارد و نه در دیگری. چنین تفکری دقیقاً همان چیزی است که پیامبران محکوم کردند. فریاد اشعیا – «از شر دست بکشید؛ بیاموزید نیکی کنید؛ عدالت را بجوید، ستم‌دیدگان را یاری کنید» – به رسمیت شناختن الهی بودن در هر زندگی را می‌طلبد.

بنابراین، عملی که محمد بحر را کشت، نه تنها قانون بشردوستانه را نقض کرد، بلکه عمیق‌ترین اوامر سنت اخلاقی یهود را نیز زیر پا گذاشت. این به ایمانی خیانت کرد که بر حفظ زندگی فراتر از مرزها اصرار دارد، و اینکه ظلم به هر انسانی

توهینی به خالق است.

حسابرسی اخلاقی

برای مردمی که تاریخ خودشان حامل خاطره آزار و اذیت است، این وظیفه اخلاقی نمی‌تواند واضح‌تر باشد. عظمت یهودیت در قدرت نیست، بلکه در شفقت است؛ تقدس آن با فتح و پیروزی سنجیده نمی‌شود، بلکه با رحمت. استناد به امنیت به عنوان توجیه برای ظلم، به معنای مبادله اخلاق تورات با منطق فرعون است.

گرامی داشتن پیکوآخ نفس و بتسلم الوهیم امروز به این معناست که تأیید کنیم زندگی محمد بحر – هرچند فلسطینی، معلول و فقیر – مقدس بود. این به معنای اذعان به این است که مرگ او نه تنها یک تراژدی انسانی، بلکه یک شکست معنوی بود، خیانتی به تصویر الهی در همه ما.

پایان‌بندی: شهادت دادن

یادآوری محمد بحر به معنای رد محو خاموشی است که اغلب به دنبال جنایات رخ می‌دهد. او جنگجو نبود، تهدید نبود، حتی قادر به درک دستوراتی که به او فریاد زده شد نبود. او یک مرد جوان با سندرم داون و اوتیسم بود، گرفتار در آپارتمانی که سربازان و سگشان خانه‌اش را به مکانی پر از وحشت تبدیل کردند. او انسانی بود که زندگی‌اش باید محافظت می‌شد، آسیب‌پذیری‌هایش باید شفقت را برمی‌انگیخت، نه خشونت.

قتل او هر بهانه‌ای را از بین می‌برد و حقیقت خام را آشکار می‌کند: که ظلم از جایی آغاز می‌شود که همدلی پایان می‌یابد، و ارزش قانون با این سنجیده می‌شود که آیا از ناتوانان دفاع می‌کند یا خیر. داستان او بیش از ترحم می‌طلبد. این داستان می‌طلبد که مستقیماً به سیستمی نگاه کنیم که این را ممکن ساخت: رژیم اشغالی که ظلم را عادی می‌کند، نظم بین‌المللی که آن را توجیه می‌کند، و خستگی اخلاقی جمعی که اجازه می‌دهد تراژدی تکرار شود.

آنچه باقی می‌ماند، وظیفه یادآوری است – نه به عنوان ژستی از احساسات، بلکه به عنوان خواسته‌ای برای وضوح اخلاقی. مرگ او به عنوان یک استثنا در تاریخ ثبت نمی‌شود، بلکه به عنوان یک هشدار. جامعه‌ای که می‌تواند به بدن خونریزی‌کننده یک مرد معلول نگاه کند و چیزی احساس نکند، به همان جاده‌ای قدم گذاشته است که تمدن‌های گذشته به سوی نابودی طی کردند.

یادآوری او به معنای گفتن نامش در برابر این بی‌تفاوتی است. محمد بحر. یک پسر. یک زندگی که ارزش داشت. زخمی در وجدان جهان.

مراجع

گزارش‌های اولیه و پوشش خبری

1. «قتل محمد بحر»، ویکی‌پدیا، آخرین به‌روزرسانی ۲۰۲۵.
2. لوموند (ژوئیه ۲۰۲۴). «در غزه، عذاب یک جوان مبتلا به سندرم داون که توسط سگ ارتش اسرائیل کشته شد.»
3. هآرتص (ژوئیه ۲۰۲۴). «مرد غزه‌ای مبتلا به سندرم داون توسط سگ تهاجمی ارتش اسرائیل کشته شد.»
4. گاردین / ARIJ (ژوئن ۲۰۲۵). «سلاح‌های جنگ: استفاده اسرائیل از سگ‌های تهاجمی.»

5. ریلیفوب / امداد اسلامی جهانی (ژوئیه ۲۰۲۴). «امداد اسلامی از کشته شدن محمد بحر دلشکسته است و خواستار تحقیق است.»
6. سازمان بین‌المللی سندرم داون (ژوئیه ۲۰۲۴). «بیانیه در مورد مرگ محمد بحر در غزه.»

اسناد حقوق بشر و حقوقی

7. بتسلم – مرکز اطلاعات اسرائیلی برای حقوق بشر در سرزمین‌های اشغالی (۲۰۱۵). وقتی سگ‌ها گاز می‌گیرند: استفاده از سگ‌ها برای اهداف نظامی در سرزمین‌های اشغالی.
8. هاموکید – مرکز دفاع از فرد (۲۰۱۹). سوءاستفاده در بازداشت: شهادت‌ها از زندان‌های عوفر و مجیدو.
9. شکستن سکوت (۲۰۱۴-۲۰۲۳). شهادت‌های سربازان سابق ارتش اسرائیل در مورد استفاده از سگ‌ها و رفتار با بازداشت‌شدگان.
10. یش دین – داوطلبان برای حقوق بشر (۲۰۲۳). برگه داده: اجرای قانون علیه سربازان ارتش اسرائیل در کرانه باختری ۲۰۱۹-۲۰۲۳.
11. دیده‌بان حقوق بشر (۲۰۲۱). آستانه‌ای که عبور شده: مقامات اسرائیلی و جرایم آپارتاید و آزار و اذیت.
12. کمیته سازمان ملل علیه شکنجه (CAT/C/ISR/CO/5) (۲۰۱۶ و ۲۰۲۲). نظرات نهایی درباره گزارش‌های دوره‌ای پنجم و ششم اسرائیل.
13. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر (OHCHR) (۲۰۲۴). گزارش گزارشگر ویژه در مورد حقوق افراد دارای معلولیت.

قوانین و معاهدات بین‌المللی

14. کنوانسیون‌های ژنو (۱۹۴۹) و پروتکل‌های الحاقی I و II (۱۹۷۷).
15. اساسنامه رم دیوان کیفری بین‌المللی (۱۹۹۸).
16. میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR) (۱۹۶۶).
17. کنوانسیون علیه شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز (CAT) (۱۹۸۴).
18. کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت (CRPD) (۲۰۰۶).
19. کمیسیون حقوق بین‌الملل (۲۰۰۱). مواد مربوط به مسئولیت دولت‌ها برای اقدامات غیرقانونی بین‌المللی.

منابع اخلاقی و الهیاتی یهود

20. کتاب مقدس عبری / تنخ. پیدایش ۲۶:۱-۲۷ – انسان به تصویر خدا (بتسلم الوهیم) آفریده شده است.
21. تلمود باولی، سنهدرین ۳۷الف. «هر که یک جان را نابود کند، گویی کل جهان را نابود کرده است؛ هر که یک جان را نجات دهد، گویی کل جهان را نجات داده است.»
22. تلمود باولی، یوما ۸۵ب. اصل پیکوآخ نفس – نجات جان تقریباً بر همه اوامر، حتی در سبت، اولویت دارد.
23. میشنه تورا، هیلخوت شبت ۲:۱ (مایمونیدس). «خطر برای زندگی بر سبت مقدم است.»
24. خاخام جانانان ساکس (۲۰۱۱). کرامت تفاوت: چگونه از برخورد تمدن‌ها جلوگیری کنیم. لندن: Continuum.
25. خاخام آبراهام یوشع هشل (۱۹۶۵). پیامبران. نیویورک: Harper & Row – درباره عدالت و تصویر الهی.

تحلیل‌ها و زمینه‌های ثانویه

26. پزشکان برای حقوق بشر – اسرائیل (۲۰۲۰). بین خطوط: غفلت پزشکی و موانع در مناطق درگیری.
27. عفو بین الملل (۲۰۲۳). اسرائیل/فلسطین اشغالی: الگوی مصونیت برای قتل‌ها در مناطق جنگی.
28. دفتر دادستان دیوان کیفری بین المللی (۲۰۲۱). وضعیت در دولت فلسطین: گزارش بررسی اولیه.